

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Doctrinale

Alexander <de Villa Dei>

[Straßburg], 19. Juli 1490

De prima coniugatione

[urn:nbn:de:bsz:31-290421](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-290421)

De prima cōiugatōe

pars pellis arto zis Liber est secūda z media: s̄ suber est tertia p̄ pp̄nq̄ ligno. vñ? Pars p̄oz est cortex. liber altera. tertia suber. Inveit cortili? .i. paru? corti ex q̄ Siler cyn kysling. est lapis durissim? q̄ ictu ferri ignez emittit. q̄ z focari? d̄. vñ Virgili? ponit i scio gñe i septimo eneyd. An? Stabat acu ta siler p̄ assis vndiq̄ saxis. Etiaz repit in mal. gñe. An? Ast vbi terrena si lices formace soluti. Itē inuenit alex p̄ c. pp̄ziū nomē v̄ri s̄. An? Est petra dura siler: pp̄ziū nomē q̄z ciler. Scribe p̄ s̄ pmū. sed p̄ c scribe scdm q̄ Carcx est canna siluestris. z est herba lata acuta carēs rotoze. disposita taq̄ biceps gladi? Item iler est q̄daz artoz glandifera. z d̄ iler q̄si eler ab eligo. qz ante inuentōem segetū toies fructus b̄ artozis elegerūt p̄ nutrimēto. Itē p̄scian? dicit q̄ noia in r̄bateria i in penultia syllaba sunt gñis sei. vt siler iler cinifer. pbilix s̄ patēt Item Fruter est densitas virgax vel frondiū. Etiaz est pua virgula i nemoze. vñ? Turpe pecus mutilū. turpis siue gramina camp? Est sine lrōde fruter. z sine crine caput. Item mutil? a n̄. i. truncat? mutilat? vel minut? sic pecus sine cornib? vel alia pte. Cinifer. t. cyn wantlus. Itē dur coniunt exlex grex fornix z fornax d̄nt v̄s. Alit capis multis modis. vide s̄. Item fenix z mastix calt v̄s. Item nutrit cyn am. Peretrix. i. lena. Item amatrix ab amo. Pectrix a pecto is ere. Item noia verbalia interdū ponit adiectiue z sic h̄nt neutriū genus p̄cipue in obliq̄s. vt victoz victrix bz qñq̄ neutz vt pz in exēplo auctoris. An? Victrices turte v̄ctricia tela tulere. Victrices iurte. i. turte b̄ntes victoriā. tulere. i. tulere. et secū p̄trauerūt v̄ctricia tela. i. vincētes sagittas.

Siler

Carcx
Slex.

Fruter.

ms

Capitulus
quā d̄ for-
matōe p̄te-
ritoz z in-
pmoz re-
sulariū.

De prima
diugatōe

Querit

Arguit.

clerico p̄versus .i. deriuatio .i. p̄fectoz
Ut tibi p̄ metriū formatio p̄teritorum
 omnium verborū .i. liqueat p̄ntē o clericle .i. libzā.
 Atqz supinozū pateat p̄ns lege scriptū
 p̄mit? .i. stude .i. q̄ factio .i. diugatōis
Et primo discere que sit formatio prime
 .i. in p̄terito p̄fecto .i. ordinatio .i. diugatōis.
Ui vel vi vel di vel ti formatio prime
 In h̄ q̄nto caplo docet auctor formare p̄terita z supia verborū q̄tuos
 diugationū. Et p̄mo docet verba p̄me diugatōis q̄ vel h̄nt vi l' ui l' di l' ti.
Querit. quare aliqd̄ verbū d̄ p̄me diugatōis. Solo. qz bz a p̄ductaz
 an̄ re i infinitiuo. Et rō ordinis q̄re verbū seq̄t nomē est ista. qz nomē bz
 se p̄ modū sbstantie. verbū vero p̄ modū act? .i. sbstantia fm ordinē nate
 p̄cedit actū lz ecōuerso fiat fm ordinē n̄re cognitōis q̄ ē ex posteriorib?
Arguit. do cū sus trib? p̄posi? .i. p̄fundare ar cū dare z venū dare h̄nt

De prima coniugatione

a correpta ante re in infinitiuo. Solo illa excipiunt, vel hnt a loga i pnti
quod sufficit.

i scda psona. i. pfecto .i. assumit .i. abijccto.

As in pterito vi suscipit s remouendo

Quid dicit q verba pme coniugatois faciunt pteritum pfectum remouē
do s a scda psona pntis tēpis indicatiui z suscipiendo vi. vt amo amas.
remouēdo s z addendo vi fit amauit.

.i. in pterito .i. quādecim verba .i. demā

Non sic formantur ter quinqz s3 excipiantur

mo co uo co co no co to uo co to no

Cre do do mi iu sto pli fri so ne ve la se cu to

Quid dicit q nō formāt ter quinqz verba i pterito vt dictū ē. s3 excipiunt ab illa
regla. q sūt crepo to domo mico iuuo plico sto frico sono neco veto lauo
seco cubo et tono

Hā cubo siue crepo domo deñ micoqz fricoqz

Hæto plico seco sono deinde tonoqz vetoqz

Pretereūt in vi diuisas: do dedit: et sto

Hat stetit: et iuu iuuo preterit et lauo laui

Et neco qd necui facit et qñqz necau

Increpo format vi tñ et reperitur in au

Quid dicit q ista verba. i. cubo crepo tono veto zc. habēt vi in pterito p di
uisas syllabas. to bz dedi. sto steti. iuu iuui. lauo laui. z neco bz necui
et qñqz necau. Sic increpo qñqz habet increpui z qñqz increpau

perfectū Verbu pter aliquo cōpositū

Aui preteritū plico dat cū nomine iuctum

sine noie in pterito etiā inueniē in pterito

Hoc sine pbet vi tamen z reperitur in au

Quid dicit q Verbu plico cōpositū cū noie facit pteritū in au. vt mltiplo
co caui. duplico triplico caui. Sed cōpositum cum alia parte orationis
sine nomine preter vi in pterito. vt applico applicui. implico impli
cui. Tamen etiā tunc reperit in au sine noie. vt supplico supplicau.

Querit. quid est coniugatio. Dicendū q coniugatio est psequens verboruz
declinatio. Et sic diffinitio solū intelligit de verbis regularibz habenti
bus psequente coniugationem. Item alij diffiniūt sic. Declinatio est conse
quens vel inconsequens verboruz declinatio. Et sic illa diffinitio intelligit
tam de verbis regularibz qz de verbis anormalis et irregularibz. Sed

De prima coniugatione

mel? r formaliter describit sic coniugatio. Coniugatio e qda mod? signifi-
candi attribut? verbo fm q cadit sb diuersis inflexionib? numeror? tēporū
motor? r psonar? Itē qtuor sūt coniugationes. i. pma scda tertia r quarta.
Et qno distinguūt ab inuicē sat p3 in remigio r in alijs libellis pucroz
Itē coniugatio dī a coniugo as are. i. sub vno iugo copulare. eo q sub
vna specie declinādi verbor? pl? verba coniugāt r copulant. Deliro aut
atū. i. deuiare scz a sulco vel a recta via. In delir? a um. i. fati? siue errās.
Itē lira pma breuis est instrū canendi. Inde dī deliro as are. media
corrupta. i. discordare in sono cū lira. Sz lira pma pducta est via vl sul-
cus q vel q fit ab aratro. r inde dī deliro media pducta. i. deuiare vel erro-
rē. Deliro discordo. deliro deuiso dico. Itē suffocare est idem q
strāgulare vel extinguerē. Itē dicit qdā q suffoco media longa pponit
a sub r faur. qū sb fauce cape siue strāgulare. Sz suffoco media breuis
pponit a sub r foc? r sic suffocare. i. lignem vel flāmaz extinguerē. Cū?
Strāgulo suffocans. extinguo suffoco dicas. vel sic. Suffocat extinguit
suffocat guttura stringit. Sed Hito r Henric? de colonia dicit q saf-
foco r pfoco sp. pducūt hāc syllabā fo. et semp pponūt ab hac dictione
faur. vñ? Suffoco cū pfoco nūq breuiat fo. Semp faur faucis caput
est nūq focus illis. Itē prefocare. i. strangulare. vorzen. s. fauces ab
anteriori pre stringere. vnde Quidi? in ybi. Prefocent aie noria mella
viam. Itē amare. i. diligere. leybbaten. vt infra. Cubo ut itū. i. iace-
re r in cubito qescere. r sic spectat ad sanos. Inuenit etiā cubo aui atum.
i. iacento vigilare r insidiari. r sic spectat ad languidos vigilatores r in-
sidiatores. vñ. Sanus eo cubitū. male san? vato cubatū. Itē composita
a cubo sunt tertie coniugationis pter duo. vñ? A cubo composita dat declina-
tio terna. Sed duo sunt pme. pbat incubat excubat illud. Exempluz vt
accubere discubere. Itē accubere r accubare idem sunt. i. comedere et
quiescere. Itē discubere p codē capit. Itē excubare s? vigilare i castris.
sed incubare. i. iminere. instare vel oua pducere. Excubat in castris homo
pugil. incubat ornit. In dī incub? i. diabol? r domiēs mulierib? i specie
viri. vñ. Te signare cruce: cū venerit incub? ad te. Itē excubare s? etiam
pulos ex ouis ducere. vñ? Venit irūto noua cubat incubat excubat oua

Con
iu
gatio.
Deliro

Suffoco.

Cubo

Crepo

Domare
no

Tonare

Crepo as. et crepo is vi itū. i. sonare dirūpi vel diuisi. Tamē differūt
crepare et crepere. Cū. Prima crepo resonat. findi crepo tertia signat.
vñ. Grecis. Si crepo sit pme solet id qd dissipat esse. Si crepis adiūgas
signare crepo sono dicas. Itē composita a crepo sunt q neutri pter incre-
po in qrtū s? reptendere. vñ. A crepo dic nata neutri. tñ increpo tollas.
Domare as are. i. vincere subiugare māsuafacere. In domitus a um. i.
subiugat? r intomit? i. rebellis. Itē tomo cum compositis est gñis actiūs
r corripit to. vñ. Est tomo actiua vox r sua compositiua. Corripiunt qz
to pādīt et h redomo. **Tono** as are. i. tonitruare. tondere. i. tonituz

De prima coniugatione

facere. **T**ōno cū suis ppositis est neutrum pter attono quod est actiuum. **T**ōno
Tōno i. stupescere. **T**ōno i. insonare. **T**ōno i. inueniō tōno actiuum
vt de tōno aerē. et intelligit tūc ibi transitiuum. i. tonare facit aerē vel to-
nitruo pcutit et mouet aerē. **T**ōno. **D**ū fortuna tonat fugitiuos
terret amicos. **T**ōno tonare dicitur verbum excepte actōis. quia actus eius exceptus
est a nris actōibus. et talia sūt p̄la. **T**ōno. **F**ulminat atq; tonat mingit pluit
atq; choruscet. **T**onitruat rozat et gradinat atq; p̄uinat. **I**stis nō rescit
gelat addit atz dicitur. **T**ōno as are. i. phibere. verbiētē. v̄vetūi v̄etūi
in supio. **I**nuenit etiā v̄etūa. i. v̄n actū. xvi. **T**etati sunt a spū sancto
lo q̄ verbū dei. **T**ōno tria sūt. i. salire splēdere et cremare. v̄n. **S**plēdeō
cū salio cremat hec mico significabit. **I**n d̄mico vt infra. et emico. i. val-
de vel sursum vel extra micare splēdere vel ascēdere. **T**ōno scalpo et sca-
to synonyma sūt. quia idē significāt. v̄n. **S**calpo scato q; frico sensu signāt
in vno. **T**ōno as are. i. frēq̄nt necere vel nexere. i. ligare adiungere in-
serere vel nodare. **T**ōno as are. i. molestare vel turpare. v̄n. **D**e multum
v̄ro cū te cū cōpede nero. **T**ōno plicare. i. plicas siue rugas facere vel cum
plicis aptare. **T**ōno plico bz p̄la pposita. **T**ōno. **A**pplico supplico complico
replico multiplico q;. **E**xplicat implicat hec septē plico cōpositabit. **T**ōno
applicare. i. ad aliud plicare vel p̄iungere. **T**ōno est aliquā similitudinē ad pro-
positū reducere. **T**ōno supplicare. i. hūiliter rogare. **T**ōno plicare. i. sil' iungere.
vt iste cōplicit man'. **T**ōno puplicare triplicare et multiplicare patent. **E**x-
plicare. i. exp̄mere vel manifestare. **I**mplicare. i. intus plicare siue inuol-
uere. **P**lico plurib' modis cōponit. vt replicare. i. iter plica-
re vel d̄dicere. **T**ōno Secare schnyden od v̄n cyn teylen. et tūc scribit p̄ s. **S**
eccare p̄ c. i. blind machē. v̄n. **D**iuino q̄n seco. quē p̄uo luie ceco. **T**ōno
i. sonū facere. **T**ōno sonus est quicquid auditu percipit. **T**ōno zonare. i. zona ligare.
Tōno zona. i. corrigia. t. cyn ryem od cyn gurttel. **T**ōno. **D**ū b̄n cano sono:
me corrigia q̄z sono. **T**ōno zona aliquā s̄t regionē. v̄n. **L**ingulus est zona:
tibi sit regio q̄z zona. **T**ōno cingul'. i. corrigia. **T**ōno cingere gurttelē. **I**tem
om̄ia cōposita a to sunt tertie p̄iugationis p̄ter hec tria circūdo p̄ssūdo et
venūdo. v̄n. **D**ue to pponit inflectio tertie s̄nat. **D**is trib' exceptis cir-
cū. p̄ssūdo. q̄z venūdo. **D**are s̄t d̄dicere vel tribuere vel p̄cedere. **D**ico cū tri-
buo p̄cedere s̄vna. **H**oc verbū to das hec tria s̄t. **T**ōno to corripit vbi
q; to etiā in ppositē. v̄n. **D**o **D**legē p̄me dat vbiq; breues to. **S**ic circū.
venū. p̄ssūdo. cū to sociant. **T**ōno iuuare helsen. i. auxiliari. **S**z iuuat verbum
impsonale idem est q; delectat. v̄n. **S**i iuuat actiuū fuerit tunc auxiliatur.
Impsonale si sit delectat vbiq;. vt supra. **T**ōno stare stan. i. erectū manere
vel morari. **T**ōno. **Q**ui sedet aut cecidit vel facit nō stat. v̄n'. **Q**ui cecidit
stabili nō stetit ille gradu. **T**ōno Lauare p̄me p̄iugationis. t. waschen. i. ablue-
re mūdare purificare. **S**z lauere tertie p̄iugationis. fychtmachen. id est.
humectare aspergere hume facere. habent idem p̄teritū et supinum.

Tōno

Tetati

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

Tōno

De prima cōiugatione

et corripunt la in pnti et pducunt in pterito. vii. **Ulcera** culpaz lauauit. atq̄
lauit vltor eaz. **Qui** rigat ille lauauit. q̄ mūdauit bñ lauit. **Ibi** p̄mū lauauit ē
tertie piugatois p̄ntē t̄p̄is. s̄ scdm lauauit ē p̄me piugatois p̄teriti t̄p̄is. **Itē**
d̄i lauo lauauit vel lotū. **Nel** fm antiq̄s inueniē lauauit lauatum. vii.
Et lauo dat lautū vel lotū siue lauauit. **Itē** q̄ bz lautū p̄tz ibi. **Qd̄** lautū
est aio tē. **Et** q̄ bz lotū p̄tz in illo versū. **Om̄ib̄** est notū loq̄ manib̄ dare
potū. **Itē** q̄ bz lauauit p̄tz ibi. **Immū** d̄i puez nutrit̄ pet̄it ire lauatum.
Itē neco p̄tz infra de supinis. **Increpo** q̄n bz vi in pterito tūc b̄ sonū
facere. s̄ q̄n bz aui tūc b̄ reō b̄deret̄ redarguere. vii. **Increpo** cuz dat
vi sonitū dat. et arguit aui. **Increpuitq̄** lyra cum cecus lusit in illa. **Do-**
cto discipulos increpat atq̄ suos.

Increpo

**De forma
toe supioz**

.i. verboz .i. cōez .i. tenēs .i. variat i pterito
Regula que formā seruans as mutat in aui
regularit̄ .i. p̄fectū .i. faciedo supinū facit ab aui

Recte p̄teritum formādo supinat in atū

Q̄ hic autor incipit docere formatōez supioz verboz p̄me piugatois
dicēs. q̄ verba faciētia p̄teritū p̄ctā formatōz. s̄. mutādo as in aui illa
faciūt supina mutādo aui in atū. vt amauit amātū

Verbū p̄ter̄ in su° etiā in su° **Verbū** in supio

Sed lauo dat lotū vel lautū: potoz potum

Boz datū dat: stoqz statū: format in uuo utū

Q̄ hic dicit q̄ lauo bz lotū vel lautū in supio. potoz bz potū. to bz datum
sto bz statū. et in uuo bz utum

.i. verbū i pterito in su° .i. finiat in p̄nti.

Qd̄ dat vi dat utū: nisi desinat i co: s̄ in ctū

.i. verba

Ista supinant: plicat et micat excipiātur

Verbū p̄ter̄ i supio **Verbū** neq̄t .i. aliq̄d

Nā plico dat plicitū: mico nescit h̄re supinum

Qd̄ dat vi. **Q̄** hic q̄ verba p̄me piugatois faciētia p̄teritū i vi diuisas
syllabas faciūt supinū i itū. vt sono sonui sonitū. **Nisi** desinat. **Excipit**
dicēs. si verba h̄ntia vi i pterito h̄nt eo i p̄nti tūc n̄ faciūt itū s̄ ctū. vt fri-
co cui. ctū. **Itē** excipiūt plico et mico. qz plico bz plicitū. et mico caret su°
i pterito **Verbū** i pterito

Qui dimico dat vel vi: primūqz supinat

taliter **Verbū** q̄n bz necui .i. aliq̄n q̄n bz necauit

Sic qz neco nectū facit: et q̄n qz necatum

De prima cōiugatione

s. ad modū p̄m̄iti in su^o formabit **Verbū** .s. suū

Mozre patris nexum faciet tibi nexo supinum

Dicit q̄ dimico q̄nq; bz dimicauī r̄ q̄nq; dimicui. q̄n bz dimicauī tūc facit supinū in atū. s. q̄n bz dimicui tūc caret supino. Et s̄l̄r̄ neco quāto bz necauī in p̄terito bz necatū in supino. s. q̄n bz necui tunc bz necū in supino. **Mozre p̄is** **D**icit q̄ **Verbū** nexō frequatū bz nexū in supino moze p̄is. i. ad modū p̄m̄iti. s. neco q̄bz nexum. vñ sit nexō as are. Item notandū q̄ verbū cuiuscūq; p̄iugatois b̄is atū in supino p̄o ducit a. exceptis quattuor. vñ. **A**tū p̄ducas reoz r̄ sto to sero tollas **I**tē sc̄do notandū q̄ verba p̄me p̄iugatois p̄teriti t̄pis excedūt p̄is i vna sil laba. exceptis aliq̄b. vñ. **P**reteritū p̄m̄i p̄is bz supare. **S**z iuuo siue lauo decimas qz nil sup addūt. **A**mare. i. diligere. s. bamare cū b̄ f̄ aliq̄d cape cū bamo. **I**tē bam? eyn angel od̄ f̄sch b̄am. **D**amāf̄ p̄l̄ces s̄ amā tur sepe puelle. **A**nā semp̄ amo cui? non soluar ab bamo. **I**tem ab amo venit amor ozis. nomē s̄stantm̄. **E**t est multiplex amor. s. amor pius ad filios **I**ad parētes. amor iust? ad x̄ozes. amor crudelis p̄ naturā. amor obscen? ad meretrices. **N**escio q̄d sit amor nec amo nec amor nec amā ui. **S**ed scio si q̄s amat vñ igne graui. **A**b amo d̄ amasi? i. amator. et amalia. i. p̄cubina t. eyn bulschafft. **T**ritare. i. frequē terere. vñ **F**acet? **T**ritare **D**icare **Q**uos vult soz d̄tat q̄s non vult cū pede tritat. **D**icare. i. p̄firmare copulare vel sacrare. vñ **D**ecis. **D**ec dico f̄ p̄firmo copulo sacro. **I**tez legare sendē od̄ testament machen. vñ. **Q**ui mittit legat moziēs dādo sua legat. **N**ō q̄ dicare est p̄ma breuis. s. dicere ē p̄ma lōga. **E**t legare est p̄ma lōga. s. legere est p̄ma breuis. vñ. **L**urat p̄ma dico p̄ducit tertia dico. **P**rima dico lego. tertia dico lego **D**oto as are. i. totē dare. t. legatē. **I**n totat? a ū q̄ recipit totē. vt sacerdos d̄ totat? sacris totib? vt sacerdos **I**tē a lauo q̄n bz lautū in supino venit laut? a ū. q̄d pla f̄. p̄mo est idē q̄ locus. sc̄do est idē q̄ placid? t̄rtio est idē q̄ deliciae vel delicio sus. vñ. **E**st lautus locus placidus vel delicio sus. **I**n veit ad uerbiū laurc. i. delicate. t. leckerlich. **P**otare. i. potū dare. t. laten oder d̄rencken. r̄ tūc est actiū. vt in passione d̄ni. **E**t in siti mea potauerit me aceto. **I**tem potare capif̄ q̄nq; neutraliter p̄ biter. t. d̄rincken. vñ. **P**oto sit actū p̄ cognatis dare potū. **S**i sit neutrale tunc b̄ito significabit. **E**t d̄nt potū p̄m̄i supinū. r̄ potū actū a potus ui. vñ. **N**ō veniat potū q̄ non vult soluere potū. **I**tē d̄nt potes a potō r̄ potes a possum. vñ. **S**i potare potes vñ cur flumina potes **D**are bz tria sc̄ata vñ dictū est. vñ. **D**ec tria vñ s̄ḡt p̄ceto p̄teo dico. **I**n datū t̄i. nomē neutri ḡ. i. munus. vñ. **S**pernēs om̄e datū nō se facit esse legatū **I**tem p̄posita a sto b̄nt itū p̄ter ob̄sto et cōsto. vñ. **O**b̄sto cū consto formāto supinat in atū. **R**etera cōposita p̄terit ars in itū **I**tē sententiā illi? regulē **D**ō dat vi dat itū. **I**nuuit **D**ecisim? **I**b̄ bis verib? vñ. **Q**ue p̄vi p̄me p̄ utū s̄t siue sc̄do

Amare.

Tritare
Dicare

Nō

Doto

Potare

Dare

Nō